

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2004, №12, қ.1, мод. 699; с. 2008, №10, мод. 805; мод. 817; с. 2013, №12, мод. 896)

(Қонуни ҶТ аз 6.10.2008 [№ 424](#), [№ 436](#), аз 28.12.2013 [№ 1052](#), аз 18.03.2015 [№ 1193](#))

Қонуни мазкур муносибатҳои байни истеъмолкунандагон ва истеҳсолкунандагон, иҷрокунандагон, фурӯшандагонро ҳангоми фурӯши мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ) ба танзим дароварда, ҳуқуқи истеъмолкунандагонро барои харидани моли (қори, хизматрасонии) дорои сифати муносиб ва барои ҳаёту саломатии истеъмолкунандагон бехатар, гирифтани маълумот оид ба мол (қор, хизматрасонӣ) ва истеҳсолкунандагони (иҷрокунандагони, фурӯшандагони) он, ҳимояи давлатӣ ва ҷамъиятии манфиати онҳоро муқаррар ва тарзи татбиқи ин ҳуқуқҳоро муайян мекунад.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Мафҳумҳои асосие, ки дар Қонуни мазкур истифода мешаванд:

- истеъмолкунанда - шахси воқеӣ ё ҳуқуқие, ки ният дорад мол (иҷрои қор, хизматрасонӣ)- ро фармоиш диҳад ё харидорӣ намояд, ё худ онҳоро танҳо барои эҳтиёҷоти шахсӣ, оилавӣ, рӯзгор ва ғайра, ки бо анҷом додани фаъолияти соҳибқорӣ алоқаманд намебошанд, истифода намояд;
- истеҳсолкунанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибқори инфиродие, ки молро чихати фурӯш барои истеъмолкунандагон истеҳсол мекунад;
- иҷрокунанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли моликият, инчунин соҳибқори инфиродие, ки қорро барои истеъмолкунандагон тибқи шартномаи бемузד ё музднок иҷро мекунад ё хизмати онҳоро ба ҷо меоваранд;
- фурӯшанда - ташкилоте, ки новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии он, инчунин соҳибқори инфиродие, ки молро тибқи шартномаи хариду фурӯш ба истеъмолкунанда мефурӯшанд;
- чеки мол - талони ҳазинадорӣ бо суроғаи фурӯшанда ва сабти маблағ, ки ба мол, истеҳсол, нигоҳдорӣ ва хариду фурӯши он мансуб мебошад;
- чеки ҳазинадорӣ - талони дар мошини назоратии ҳазина ҷопшуда бо зикри маблағи гирифташуда, санаи фурӯш, номи ташкилоте (соҳибқори инфиродие), ки молро барои фурӯш истеҳсол мекунад;
- стандарт - стандарти давлатӣ, меъёру қоидаҳои санитарӣ, бинокорӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрие, ки тибқи қонун талаботи ҳатмиро ба сифати мол (қор, хизматрасонӣ) муқаррар менамояд;
- сифати мол (қор, хизматрасонӣ) - маҷмӯи хусусиятҳои моле (қоре, хизматрасоние), ки ба талаботи муқарраргардида ва ё эҳтимолии истеъмолкунанда (бехатарӣ, қоршоямӣ, хусусиятҳои истифода, боэҳтимолиӣ, камхарҷӣ, талаботи иттилоотии завқӣ ва ғайра) - ро қонеъ гардонидани он нисбат дорад;
- мӯҳлати қафолат - мӯҳлати тақвими (ба ҳисоби моҳ) ё қор (ба ҳисоби соат, давраи хизмат, километри ғашт ва ҳоказо), ки дар ин муддат мол (натичаи қор, хизматрасонӣ) бояд ба тамоми талаботи сифате ҷавобгӯ бошад, ки бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузорӣ муайян карда шудааст;
- мӯҳлати қоршоямӣ - даврае, ки баъди гузаштани он мол (натичаи қор) барои истифода қардан аз рӯи таъиноташ қорношоям доништа мешавад;

- мӯҳлати хизмат - даврае, ки дар чараёни он истехсолкунанда ӯҳдадор мешавад ба истеъмолкунанда имконияти аз рӯи таъинот истифода бурдани мол (натичаи кор)-ро муҳаё намояд ва бехатарии мол (ичрои кор)-ро барои ҳаёт ва саломатии истеъмолкунанда ва ҳамчунин барои муҳити зист кафолат медиҳад;
- мӯҳлати нигоҳдорӣ - даврае, ки дар рафти он мол (натичаи кор, ё хизматрасонӣ), дар сурати риоя шудани шартҳои муқарраргардидаи нигоҳдорӣ, хусусиятҳои дар ҳуччати меъёрӣ ва ё дар шартнома зикршуда, ки талаботро нисбати мол (кор, хизматрасонӣ) муқаррар кардааст, нигоҳ медорад;
- нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) ё худ моли дорои сифати номатлуб - номувофиқатии мол (кор, хизматрасонӣ) ба стандарт, ба шартҳои шартнома ё худ ба талаботи оддии сифати мол (кор, хизматрасонӣ);
- нуқсони чиддии мол (кор, хизматрасонӣ) - нуқсоне, ки истифодаи мол (кор, хизматрасонӣ)-ро мутобиқи таъиноташ номумкин ё нораво мегардонад ё онро баргараф кардан мумкин нест ва ё баъди рафъаш боз зоҳир мешавад, ки барои баргараф кардани он маблағи калон лозим аст ё худ бар асари он истеъмолкунанда ба андозаи зиёдтар аз баҳрае маҳрум мешавад, ки ҳангоми имзои шартнома ба он умед баста буд;
- бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист ҳангоми истифода, нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он, инчунин бехатарии чараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) вобастагӣ дорад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва аз санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Ҳуқуқи истеъмолкунанда

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон;
- ба маълумот доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин доир ба истехсолкунандагони (ичрокуандагони, фурӯшандагони) он;
- ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба интиҳоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба сифати муносиби мол (кор, хизматрасонӣ);
- ба чуброни пурраи зараре (зиёне), ки бинобар нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст;
- ба суд ва дигар мақомоти ваколатдори давлатӣ барои ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои худ муроҷиат намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193);
- ба таъсис додани иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон;
- ба пешниҳод кардани таклифу дархостҳо оид ба бехтар кардани сифати мол (кор, хизматрасонӣ) ба истехсолкунанда (фурӯшанда).

Моддаи 4. Таъмини ҳуқуқи истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда

Ҳуқуқ доштани истеъмолкунанда ба маърифатнокӣ дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон бо роҳи ба барномаи муассисаҳои таҳсилоти умумии асосӣ, миёнаи умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ дохил намудани масъалаҳо оид ба асосҳои дониши истеъмолӣ (матлуботӣ) ва ҳамчунин бо роҳи ташкили системаи

огоҳонии истеъмолкунанда аз ҳуқуқҳояш ва амалҳои зарурии ҳимояи ин ҳуқуқҳо таъмин карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Дар фанҳои таълимӣ мавзӯҳо оид ба асосҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф муайян карда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Моддаи 5. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба интиҳоби озоди мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда дар вақти барояш муносиб бо назардошти тартиботи кори фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ба интиҳоби озодонаи моли (кори, хизматрасонии) хушсифат ҳуқуқ дорад.

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ба истеъмолкунанда дар интиҳоби озодонаи мол (кор, хизматрасонӣ) ёрӣ расонад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Ба баъзе гурӯҳҳои истеъмолкунандагон дар хизматгузории тичоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои хизматгузории истеъмолкунандагон бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз ва бартарият дода мешавад.

Ба муқаррар намудани бартариятҳо, маҳдудиятҳои бевосита ё худ бавосита ҳангоми интиҳоби мол (кор, хизматрасонӣ), ғайр аз бартарие ё маҳдудиятҳои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, роҳ дода намешавад.

Моддаи 6. Сифат ва миқдори мол (кор, хизматрасонӣ)

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ба истеъмолкунанда моле фурӯшад (кореро иҷро намояд, хизмате расонад), ки сифат ва миқдори он ба шартнома мувофиқ бошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳо оид ба сифати мол (кор, хизматрасонӣ), фурӯшанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст барои мақсадҳои, ки чунин мол (кор, хизматрасонӣ) одатан истифода мешавад, ба истеъмолкунанда мол фурӯшад (корро иҷро намояд, хизмат расонад) (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Агар фурӯшанда (иҷрокунанда) ҳангоми бастании шартнома доир ба мақсадҳои мушаххаси харидории мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) аз ҷониби истеъмолкунанда огоҳ шуда бошад, фурӯшанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ба истеъмолкунанда молеро диҳад (кореро иҷро намояд, хизмате расонад), ки он мувофиқи ин мақсадҳо барои истифода коршоям бошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Ҳангоми фурӯши мол аз рӯи намуна ва ё тавсифи фурӯшанда ӯҳдадор аст ба истеъмолкунанда моли ба намуна ва ё тавсифи мувофиқро фурӯшад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Агар бо стандарт нисбати сифати мол (кор, хизматрасонӣ) талаботи ҳатмӣ пешбинӣ шуда бошад, фурӯшанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ба истеъмолкунанда молеро супорад (кореро, хизматеро ба ҷо оварад), ки он мувофиқи ин талабот бошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Истеъмолкунанда фақат маблағи миқдори муайяни моли гирифтааш (кори, хизмати ба ҷо овардааш) - ро пардохт менамояд.

Баҳисобгирии моли (кори, хизматрасонии) ҳаққонӣ гирифтаи истеъмолкунанда (қору хизмати ҳаққонӣ барояш иҷрокарда) - ро фурӯшанда бо воситаҳои ченаке, ки мақомоти давлатии стандартизатсия ва метрология санчида, тамға задаанд, таъмин менамояд. Ин асбобу анҷомҳо ва дигар асбобу анҷомҳои ҳисобгирии инфиродии миқдори моли гирифтаи истеъмолкунанда (қору хизмати расонида) моликияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) буда, аз тарафи онҳо хизматгузорӣ мешаванд (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 424).

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ба истеъмолкунанда назар ба миқдори пешбиниамудаи шартнома камтар мол супурда (қору хизматро ба ҷо оварда) бошад, пас фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ӯҳдадор аст, ба шарте, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, зарари аз ин кашидаи истеъмолкунандаро пурра ҷуброн намояд (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Дар шартнома пешбинӣ намудани шартҳое, ки ҳуқуқҳои истеъмолкунандаро нисбат ба ҳуқуқҳои муқарраркардаи қонунгузорӣ маҳдуд месозанд, манъ аст.

Моддаи 7. Ӯҳдадориҳои истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) чихати муқаррар намудани мӯҳлатҳои хизмат, коршоямӣ ва қафолати мол (кор)
(Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#))

хориҷ карда шуд (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст мӯҳлати хизмати моли (қори) истифодааш дарозмуддат, аз ҷумла маснуоти комплекти (ҷузъу қисмҳо, агрегатҳо)-ро, ки бо мурури замон барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда хавфнок шуда, ба амволи \bar{y} ё ба муҳити зист зарар расонда метавонад, муқаррар намояд (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Мӯҳлати хизмати мол (кор) бо воҳиди вақт ва ҳамчунин бо воҳидҳои дигари ченак (километр, метр ва ғайра) вобаста ба таъинот ва хусусияти мол ҳисоб карда мешавад.

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ба маҳсулоти озуқа, ороишвию атриёт, доруворӣ, молҳои кимиёвӣ, рӯзгор ва ба дигар молҳои ҳаммонанд мӯҳлати коршоямӣ муқаррар намояд (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Фурӯхтани мол (иҷрои кор) баъди гузаштани мӯҳлати муқарраршудаи коршоямиаш ва ҳамчунин моле (иҷрои коре), ки бояд ба он мӯҳлати хизмат ё мӯҳлати коршоямӣ муқаррар карда шавад, вале муқаррар нагардидааст, манъ аст.

Моддаи 8. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ба бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми риояи шартҳои муқарраршуда истифодабарӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии мол (кор, хизматрасонӣ), ки барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист бехатар бошад, инчунин ба амволи \bar{y} зиён нарасонад, ҳуқуқ дорад.

Талаботе, ки бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ)-ро барои ҳаёту саломатии истеъмолкунанда, муҳити зист таъмин месозад, инчунин расидани зарарро ба амволи истеъмолкунанда пешгирӣ менамояд, ҳатмӣ буда, тибқи қонун муқаррар карда мешавад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо воситаҳои ахбори умум дар бораи моле (қоре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амвол ва муҳити зист хавфу хатар дорад, аз ҳисоби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) иттилоот дошта бошад.

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст дар давоми мӯҳлати муқаррарнамудаи қафолат ё мӯҳлати коршоямӣ мол (кор) бехатарии мол (кор) - ро таъмин намояд (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Зараре, ки дар натиҷаи таъмин накардани бехатарии мол (кор) ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонида шудааст, бояд мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шавад.

Агар барои бехатарии истифодаи мол (кор, хизматрасонӣ) нигоҳдорӣ, интиқол ва нобудкунии он риояи қоидаҳои махсус (минбаъд - қоидаҳо) зарур бошад, истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ӯҳдадор аст ин қоидахоро дар ҳуҷҷатҳои ҳамроҳикунандаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғаз, зикр намояд, нишонагузорӣ кунад ё ба дигар тарз зикр намояд ва фурӯшанда (иҷрокунанда) вазифадор аст, ки ин қоидахоро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад (Қонуни ҶТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар ба мол (кор, хизматрасонӣ) тибқи қонунҳо ё бо стандартҳо талаботи ҳатмӣ муқаррар шуда бошад, ки беҳатарии онро барои ҳаёт, саломатии истеъмолкунандагон, муҳити зист ва пешгирии зарарро ба амволи истеъмолкунанда таъмин мекунад ва ҳамчунин воситаҳос, ки беҳатарии ҳаёт ва саломатии истеъмолкунандаро таъмин менамоянд, бояд бо тартиби пешбиниамудай қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатман сертификатсия карда шавад. Номгуи мол (кор, хизматрасонӣ), ки бояд ҳатман сертификатсия карда шаванд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Фурӯши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), аз ҷумла моли (кори, хизматрасонии) воридотӣ, бидуни маълумоти бо забонҳои давлай ва русӣ ва дар мавриди зарурат бо хулосаҳои санитарии эпидемиологӣ ва мутобиқати он ба талаботи зикргардидаи қисми шашуми ҳамин модда, инчунин бидуни маълумоти алифбои рақамӣ ва хатҳои рамзӣ манъ мебошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар муқаррар карда шавад, ки ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда риоя гардидани қоидаҳои муқаррарнамудай истифода, нигоҳдорӣ ё интиқоли мол (кор) он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда, муҳити зист зарар мерасонад ё расонда метавонад, истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ӯҳдадор аст, истехсоли (фурӯши) онро то бартараф намудани сабабҳои зарар фавран ва дар ҳолатҳои зарурӣ барои аз муомилот ва аз истеъмолкунанда (истеъмолкунандагон) бозпас гирифтани он тадбирҳо андешад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар бартараф кардани сабабҳои зарар ғайриимкон бошад, истехсолкунанда (ичрокунанда) ӯҳдадор аст, истехсоли ҷунин мол (кор, хизматрасонӣ)-ро қатъ намояд. Ҳангоми аз ҷониби истехсолкунанда (ичрокунанда) иҷро нашудани ин ӯҳдадориҳо бо супориши мақомоти босалоҳияти идоракунии давлатӣ, ки сифат ва беҳатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро назорат мекунад, истехсоли ин мол (кор, хизматрасонӣ) қатъ гардида, аз истехсолот, муомилот ва аз истеъмолкунандагон бозпас гирифта мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Зараре, ки ба истеъмолкунанда дар натиҷаи бозпас гирифтани мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст, бояд аз тарафи истехсолкунанда (ичрокунанда) пурра ҷуброн карда шавад.

Агар муқаррар карда шавад, ки фурӯшанда (ичрокунанда) молеро мефурӯшад (кореро иҷро менамояд), ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошад, ҷунин мол (кор) бо тартиби муқаррарнамудай қонун аз фурӯшанда (ичрокунанда) бозпас гирифта мешавад.

Тартиби аз муомилот гирифтани молҳои ғайрихӯрокворие, ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошанд ва мӯҳлати коршоямиашон гузаштааст ё бе маълумот барои истеъмолкунандагон ба муомилот бароварда мешаванд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи бамеъёрдарории техникӣ муқаррар карда мешавад. Тартиби аз муомилот гирифтани молҳои ғайрихӯрокворие, ки барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зараровар мебошанд ва мӯҳлати коршоямиашон гузаштааст ё бе маълумот барои истеъмолкунандагон ба муомилот бароварда мешаванд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи бамеъёрдарории техникӣ муқаррар карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Моддаи 8(1). Ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба гирифтани чеки мол, чеки хазинадорӣ ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти мол
(Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#))

Истеъмолкунанда ҳангоми хариди мол ва иҷрои кор ҳуқуқ дорад, ки чеки хазинадорӣ, чеки мол ва ё дигар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохти молро аз истехсолкунанда

(ичрокунанда, фурушанда), ба истиснои соҳибкорони инфиродие, ки бо патент фаъолият мекунад, талаб намуда, гирад.

Ҳангоми фуруши мол, иҷрои қор ва хизматрасонӣ истехсолкунанда (ичрокунанда, фурушанда) ӯҳдадор аст, ки ба истеъмолкунанда чеки мол ва чеки хазинадориро диҳад. Дар сурати пешниҳод нақардани чеки мол ва чеки хазинадорӣ, истехсолкунанда (ичрокунанда, фурушанда) тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

Моддаи 9. Маълумот дар бораи мол (қор, хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаб намояд ва истехсолкунанда (ичрокунанда, фурушанда) ӯҳдадор аст сари вақт ба истеъмолкунанда дар бораи мол (қор, хизматрасонӣ) маълумоти зарурӣ ва боэътимоде пешниҳод намояд, ки имконияти интиҳоби дурусти онро таъмин созад. Номгӯи намудҳои алоҳидаи мол (қор, хизматрасонӣ) ва тарзи расонидани маълумот ба истеъмолкунанда аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Маълумоти дар қисми якуми ҳамин модда зикршуда рӯшану возеҳ ва фаҳмо ба маълумоти истеъмолкунандагон ҳангоми бастанӣ шартномаҳои хариду фуруш ва қарордодҳои иҷрои қор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои маъмули баъзе соҳаҳои хизматрасонӣ ба истеъмолкунандагон ба забонҳои давлатӣ ва русӣ расонида мешавад.

Маълумот оид ба мол (қор, хизматрасонӣ) ба таври ҳатмӣ бояд ҳолатҳои зеринро дар бар гирад:

- зикри стандартҳои, ки мол (қор, хизматрасонӣ), нишони мол ё нишони хизмати ба қайд гирифташуда (патент кардашуда) бояд ба талаботи ҳатмии ин стандартҳо мувофиқат намояд;

- маълумот оид ба хусусиятҳои асосии истеъмоли мол (қор, хизматрасонӣ), нисбати озӯқа - маълумот оид ба таркиб (аз ҷумла номгӯи дигар маводи хӯрок ва иловаи хӯрок, ки дар ҷараёни тайёр кардани онҳо истифода шудаанд), вазн ва ҳаҷми мавод, калорияи (қувваи) озӯқа, таркиби моддаҳои барои саломатӣ зарарнок дар муқоиса бо талаботи стандартҳо, инчунин қобили истеъмол набудани истеъмоли он дар мавриди баъзе бемориҳо. Номгӯи моле (қор, хизматрасоние), ки маълумот дар хусуси он дар мавриди баъзе бемориҳо бояд дорои нишондоди ғайри қобили истифода бошад, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад;

- нарх ва шартҳои ба даст овардани мол (қор, хизматрасонӣ);

- мӯҳлати қафолат, агар он муқаррар шуда бошад;

- қоида ва шартҳои истифодаи самаранок ва беҳатари мол (қор, хизматрасонӣ);

- мӯҳлати хизмат ва мӯҳлати қоршоямии мол (қор, хизматрасонӣ), ки мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст ва ҳамчунин маълумот дар бораи амали зарурии истеъмолкунанда баъди гузаштани мӯҳлати мазкур ва оқибати имконпазир дар сурати иҷро нақардани чунин амал, ба шарт, ки мол (қор, хизматрасонӣ) баъди гузаштани мӯҳлати зикршуда барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда хавфу хатар пеш оварад ё худ барои истифода аз рӯи таъинот қорношоям шавад;

- ишораи тарзи тайёр кардани маводи хӯроквории зудтайёршаванда (нимтайёр) дар борҷомаи онҳо;

- маҳалли ҷойгиршавӣ (суроғаи ҳуқуқӣ), номи фирмавии (номи) истехсолкунанда (ичрокунанда, фурушанда) ва маҳалли ҷойгиршавии ташкилот (ташкилотҳо), ки барои қабули шикоятҳои истеъмолкунандагон, таъмиркунандагон ва хизматрасонии техникаи мол (қор) аз ҷониби истехсолкунанда (фурушанда) ваколатдор карда шудаанд;

- маълумот оид ба сертификати ҳатмии мувофиқати мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), инчунин дар мавриди зарурат маълумот оид ба хулосаҳои санитарии эпидемиологӣ;
- маълумот дар бораи қоидаҳои фурӯши мол (кор, хизматрасонӣ);
- зикри шахси мушаххасе, ки кор (хизматрасонӣ) - ро иҷро мекунад ва агар ин аҳамият дошта бошад, маълумот дар хусуси ӯ бо назардошти хусусияти кор (хизматрасонӣ);
- зикри истифодаи фонограммаҳо ҳангоми хизматрасонии фароғатӣ аз ҷониби иҷрокунандагон асарҳои мусиқӣ.

Агар моли харидани истеъмолкунанда истифода шуда бошад ё нуқсони (нуқсонҳои) он бартараф шуда бошад, бояд дар ин хусус ба истеъмолкунанда маълумот дода шавад. Истеъмолкунанда аз маълумоти пешбиниамудани моддаи мазкур дар ҳуччатҳои замимашавандаи техникаи мол (кор, хизматрасонӣ) дар тамғакоғазҳо, нишонагузорӣ ё ба тарзи дигари барои намудҳои алоҳидаи мол (кор, хизматрасонӣ) қабулгардида огоҳонида мешавад.

Маълумот дар бораи сертификати мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) дар шакли нишонагузори мол (кор, хизматрасонӣ) бо тартиби муқаррарнамудани аломатҳои мувофиқат ба қайди маълумот дар ҳуччати техникӣ оид ба гузаштани сертификат, рақами сертификат, мӯҳлати амали он ва доир ба ташкилоте, ки онро додааст, иборат мебошад.

Агар ҳуччатҳои техникаи мол (шиносномаи техникӣ, дастурамали истифода ва ғайра) ба забони хориҷӣ тартиб дода шуда бошанд, тарҷумаи онҳо ба забони давлатӣ ё ба забони русӣ ҳатмист.

Маводи ҳӯроквории дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бастабандӣ ё дар қуттиҳо ҷойгир кардашуда бояд дорои маълумоти маҳалли истеҳсоли он бошад.

Моддаи 10. Маълумот дар бораи истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда)

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад доир ба истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) маълумоти зарурӣ ва боэътимод талаб намояд.

Ҳангоми бастанани шартномаҳои хариду фурӯш ва шартномаҳои иҷрои кор (хизматрасонӣ) бо тарзҳои қабулнамудани соҳаҳои алоҳидаи хизматрасонии истеъмолкунандагон, маълумоти мазкур дар шакли аёнӣ ва дастрас бо забони давлатӣ ва бо хоҳиши истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ба таври илова бо забони русӣ ва дигар забонҳо ба маълумоти истеъмолкунандагон расонида мешавад.

Истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ҳамчунин ӯҳдадор аст, ки номи фирмавии (номи) ташкилоти худ, маҳалли ҷойгиршавӣ, суроғи ҳуқуқӣ ва низоми кори онро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар намуди (намудҳои) фаъолияте, ки истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) анҷом медиҳад литсензия карда шавад, бояд ба истеъмолкунанда оид ба рақами литсензия, мӯҳлати амали он, инчунин доир ба мақоме, ки ин литсензияро додааст, маълумот пешниҳод намояд.

Маълумоти пешбиниамудани қисмҳои сеюм ва чоруми моддаи мазкур аз тарафи истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ҳангоми савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ дар биноҳои муваққатӣ, ярмаркаҳо, дӯконҳо, инчунин хизматрасонихое, ки берун аз маҳалли доимии мавҷудияти истеҳсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) анҷом дода мешаванд, бояд ба маълумоти истеъмолкунанда расонида шаванд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Моддаи 11. Тартиби кори фурӯшанда (ичрокунанда)

Тартиби кори ташкилотҳои давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ бо қарори мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муқаррар карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Тартиби кори ташкилотхое, ки дар соҳаҳои савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ фаъолият мекунанд ва дар қисми якуми моддаи мазкур зикр нагардидаанд, инчунин соҳибкорони инфиродӣ аз ҷониби онҳо дар мувофиқа бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ муайян карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Тартиби кори фурӯшанда (иҷрокунанда) ба маълумоти истеъмолкунанда расонида мешавад ва бояд ба тартиби муқарраршуда мувофиқат кунад.

Барои вайрон кардани тартиби кори корхонаи давлатии савдо, хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонӣ шахсони мансабдор ва соҳибкорони инфиродӣ мувофиқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Моддаи 12. Масъулияти истехсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) барои маълумоти нодуруст доир ба мол (кор, хизматрасонӣ) ва оид ба истехсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда)

Агар ҳангоми бастанӣ шартнома ба истеъмолкунанда оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) имконияти фавран ба даст овардани маълумот муҳаё карда нашуда бошад, вай ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (иҷрокунанда) товони зарареро талаб намояд, ки дар натиҷаи саркашии беасос аз бастанӣ шартнома расидааст ва агар шартнома баста шуда бошад, онро дар мӯҳлати муносиб бекор кунад ва баргардонидани маблағи барои мол (кор, хизматрасонӣ) пардохташуда ва ҷуброни дигар зарархоро талаб намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартнома истеъмолкунанда ӯҳдадор аст мол (натиҷаи кор, хизматрасонӣ) - ро, агар аз рӯи хусусияташ он имконпазир бошад, ба фурӯшанда (иҷрокунанда) баргардонад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Фурӯшандае (иҷрокунандае), ки оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) ба харидор маълумоти пурра ва боэътимод пешниҳод накардааст, мутобики Қонуни мазкур ва қонунгузории амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ), ки баъди ба истеъмолкунанда фурӯхтани он ба сабаби дар дасти вай мавҷуд набудани ҷунин маълумот пайдо гардидааст, ҷавобгар мебошад.

Бо сабаби пешниҳод накардани маълумоти пурра ва боэътимод оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), ки дар натиҷаи он ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда зарар расидааст, вай ҳуқуқ дорад ҷуброни ҷунин зарари пешбиниамудаи Қонуни мазкурро, аз ҷумла ҷуброни пурраи зарарҳои ба иншоотҳои табиӣ расидаро, ки моликияти (дар ихтиёри) истеъмолкунанда мебошанд, талаб намояд.

Моддаи 13. Масъулияти фурӯшанда (истехсолкунанда, иҷрокунанда) барои вайрон кардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Фурӯшанда барои вайрон кардани ҳуқуқи истеъмолкунанда (истехсолкунанда, иҷрокунанда) тибқи Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома ҷавобгар мебошад.

Агар тибқи қонун тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, зарари ба истеъмолкунанда расида дар ҳаҷми пурра, бо зами ноустуворонаи (пушаймонаи) муқаррарнамудаи қонун ё шартнома ҷуброн карда мешавад.

Пардохти ноустуворона (пушаймона) ва ҷуброни зарар фурӯшанда (истехсолкунанда, иҷрокунанда)-ро дар асл аз иҷроӣ ӯҳдадорихои дар назди истеъмолкунанда доштааш озод намекунад.

Агар фурӯшанда (истехсолкунанда, иҷрокунанда) исбот намояд, ки ӯҳдадорихояшро бинобар қувваи рафънопазир иҷро накардааст ё номатлуб иҷро кардааст ва дар ин бобат ӯ гуноҳе надорад, аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Талаботи истеъмолкунанда оид ба пардохти ноустуворонаи (пушаймонаи) пешбининамудаи қонун ё шартнома аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ихтиёри қонест гардонидани мешавад.

Дар сурати аз ҷониби суд қонест гардонидани талаботи тибқи қонун муқарраршудаи истеъмолкунандагон, суд ҳуқуқ дорад аз фурӯшандае (истеҳсолкунандае, иҷрокунандае), ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро поймол кардааст, барои риоя накардани тартиби ихтиёран қонест гардонидани талаботи истеъмолкунанда дар хусуси рӯёнидани ҷарима ба андозаи арзиши даъво қарор барорад.

Моддаи 14. Ҷавобгарии амволи барои зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расидааст

Зарари ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи истеъмолкунанда расонидашуда дар натиҷаи нуқсони сохт, истеҳсоли, дастурӣ ва дигари мол (кор, хизматрасонӣ) пурра ҷуброн карда мешавад.

Ҳар як ҷабрида, сарфи назар аз он ки бо фурӯшанда (иҷрокунанда) муносибатҳои шартномавӣ дошта буд ё не, барои талаб кардани ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи нуқсони мол (кор, хизматрасонӣ) расонида шудааст, ҳуқуқ дорад.

Агар зарар дар мӯҳлати муқарраршудаи хизмат ё коршоямии мол (кор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунанда расида бошад, он ҷуброн карда мешавад.

Агар мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мол (кор) аз ҷониби истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) бояд мӯҳлати хизмат ё мӯҳлати коршоямӣ муқаррар карда мешуду вале он муқаррар карда нашуда бошад, ё худ истеъмолкунандае, ки мол ба ӯ фурӯхта (қораш ба ҷо оварда) шудааст, аз иҷрои амалҳои зарурии баъди гузафтани мӯҳлати хизмат ё мӯҳлати коршоямӣ ва аз оқибати эҳтимолии иҷро накардани ин амалҳо огоҳонида нашуда бошад, товони зиён, қатъи назар аз вақту соати расиданаш, бояд пардохта шавад.

Агар мутобиқи ҳамин Қонун истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) ба мол (кор) мӯҳлати хизмат муқаррар накарда бошад, дар сурати зарар дидан он бояд дар давоми даҳ соли ба истеъмолкунанда супурдани он ва агар рӯзи супурдани мол (кор) - ро муқаррар кардан ғайриимкон бошад, аз рӯзи тайёр намудани мол (анҷоми иҷрои кор) бояд ҷуброн карда шавад.

Зарари бинобар нуқсони мол расида аз ҷониби фурӯшандаи мол ҷуброн карда мешавад. Зарари дар натиҷаи нуқсони кор ё хизматрасонӣ расидаро иҷрокунанда ҷуброн менамояд.

Истеҳсолкунанда (иҷрокунанда) барои зараре, ки дар натиҷаи истифодаи маводу таҷҳизот, асбобҳо ва дигар воситаҳои зарурии истеҳсоли мол (иҷрои кор, хизматрасонӣ) ба ҳаёт, саломатӣ, муҳити зист ё амволи истеъмолкунанда расидааст, сарфи назар аз он ки дараҷаи дониши илмию техникаш барои ошкор намудани хусусиятҳои хоси онҳо имконият меод ё не, ба ҷавобгарӣ қашида мешавад.

Агар истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) исбот намояд, ки мол (кор, хизматрасонӣ) дар натиҷаи таъсири қувваи рафънопазир ва ё аз тарафи истеъмолкунанда бинобар вайрон кардани қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли он зарар дидааст, ӯ аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

Моддаи 15. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавие, ки истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) дар натиҷаи риоя накардани ҳуқуқҳои бо қонунгузорӣ пешбининамудаи истеъмолкунанда ба ӯ расидааст, аз ҷониби гунаҳкор ҷуброн карда мешавад.

Зарари маънавӣ сарфи назар аз пардохти товони зиёни амволи ҷуброн карда мешавад. Зарари маънавӣ бо пул ҷуброн карда мешавад.

Ҳачми чубронпулии зарари маънавиро суд муайян мекунад.

Моддаи 16. Безътибор дониستاني шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозад

Шартҳои шартномае, ки ҳуқуқи истеъмолкунандаро маҳдуд месозанд ва хилофи меъёру қоидаҳои мебошанд, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон муқаррар карда шудаанд, безътибор дониства мешаванд.

Агар дар натиҷаи иҷрои шартҳои шартнома ҳуқуқи истеъмолкунанда маҳдуд карда шавад ва ба ӯ зарар расад, истеҳсолкунанда (иҷрокунанда, фурӯшанда) онро дар ҳаҷми пурра чуброн мекунад.

Зимни харидории як мол гузоштани шартӣ ҳатман харидани моли дигар манъ аст. Зараре, ки дар натиҷаи вайрон кардани ҳуқуқи интиҳоби озоди мол (қор, хизматрасонӣ) ба истеъмолкунанда мерасад, аз ҷониби фурӯшанда (иҷрокунанда) дар ҳаҷми пурра чуброн карда мешавад.

Фурӯшанда (иҷрокунанда) ҳуқуқ надорад, ки бе розигии истеъмолкунанда қору хизматрасонии иловагии музднокро иҷро намояд. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз пардохти ҷунин қор (хизматрасонӣ) даст кашад ва агар он пардохта шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда (иҷрокунанда) баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

Моддаи 17. Ҳимояи судии ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Ҳуқуқҳои дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинигардидаи истеъмолкунандагонро суд ҳимоя мекунад.

Даъвоҳо ба суди маҳалли зисти даъвогар ё маҳалли ҷойгиршавии ҷавобгар ва ё маҳалли зарари расида пешниҳод карда мешаванд.

Мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он), мақомоти давлатии ваколатдор (сохторҳои минтақавии онҳо), ки ба сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) назорат мекунанд, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (иттифоқҳо ва ассотсиатсияҳои онҳо) доир ба даъвоҳои, ки ба манфиати истеъмолкунандагон, гурӯҳи истеъмолкунандагон, гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон пешниҳод мекунанд, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз пардохти бӯчи давлатӣ озод карда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

БОБИ 2. ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ФУРҶШИ МОЛ

Моддаи 18. Оқибати фурӯши моли дорои сифати номатлуб

Истеъмолкунандае, ки ба ӯ моли дорои сифати номатлуб фурӯхтаанд ва ӯро фурӯшанда пешакӣ аз он огоҳ накардааст, ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- он ба моли дигари ҳамин хел тамға (модел, артикул) ё ба ҳамон хел моли тамғаи (модел, артикули) дигар бо ҳисобу китоби дахлдори нархи хариди мол иваз карда шавад;
- нуқсони молро бемузд бартараф намуда ё маблағе, ки барои ислоҳи он аз ҷониби истеъмолкунанда ё шахси сеюм харҷ шудааст, чуброн карда шавад;
- шартномаи хариду фурӯш бекор карда шавад;
- нархи хариди мол мутобиқан кам карда шавад.

Ҳамзамон истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад чуброни пурраи зарари дар натиҷаи фурӯхтани моли дорои сифати номатлуб ба ӯ расидаро талаб намояд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад иваз кардани молҳои мураккаби техникӣ ва гаронбаҳоро дар сурати ошкор шудани нуқсони ҷиддӣ (ҷиддан риоя нашудани талабот нисбати сифати мол) талаб намояд. Номгуи молҳои мураккаби техникиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Талаботи дар қисми якуми ҳамин модда зикргардидаро истеъмолкунанда ба фурӯшанда ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшандаро дар асоси шартномаи хариду фурӯш иҷро мекунад, пешниҳод менамояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони мол, ки хусусияти он имкон намедихад ин нуқсон баргараф карда шавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ чунин молро ба моли дигари сифатнок иваз намояд ё қимати фурӯши онро мутаносибан паст намояд, шартномаро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли дорои сифати номатлубро ба истехсолкунанда баргардонад ва маблағи барои он пардохташударо талаб намояд. Ҳангоми ба истеъмолкунанда баргардонидани пули мол фурӯшанда ҳақ надорад аз ӯ маблағеро, ки арзиши мол дар натиҷаи пурра ё қисман истифода кардан ба ин андоза паст шудааст, хуснаш коҳидааст ё худ бинобар ҳолатҳои дигари ба ин монанддошта гирад.

Ҳуҷчати тасдиқкунандаи харидорӣ молро надоштани истеъмолкунанда барои қонён нагардонидани талаботи ӯ асос шуда наметавонад.

Барои тасдиқи харидорӣ мол шаҳодат, нишонаҳои унсурҳои маводи борпечонӣ (зарф), ки аз ҳамин фурӯшанда харида шудани молро тасдиқ менамоянд ва ҳамчунин ҳуҷҷатҳо ва дигар воситаҳои исботкунандае ки аз ҳамин фурӯшанда харидорӣ шудани молро нишон медиҳанд, истифода шуда метавонанд.

Фурӯшанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истехсолкунанда) -ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ ӯҳдадоранд моли дорои сифати номатлубро аз истеъмолкунанда қабул карда гирад ва дар мавриди зарурӣ сифати молро бисанҷад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Дар сурати сар задани баҳс доир ба ошкор гардидани нуқсони мол фурӯшанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истехсолкунанда)-ро иҷро менамояд, дар асоси шартномаи байни худ ӯҳдадоранд молро аз ҳисоби худ экспертиза кунанд. Истеъмолкунанда бояд аз ҷой ва рӯзу соати гузаронидани экспертизаи мол хаттӣ огоҳонида шавад. Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар санҷиши (экспертизаи) сифати мол шахсан ё намояндааш иштирок намояд. Истеъмолкунанда ҳақ дорад доир ба ҳулосаи чунин экспертиза бо эътироз ба суд муроҷиат намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Хароҷоти экспертизаро фурӯшанда (истехсолкунанда) медиҳад. Агар дар натиҷаи экспертиза муқаррар гардад, ки мол баъди харидани истеъмолкунанда бинобар риоя накардани қоидаҳои истифода, нигоҳдорӣ ё интиқол нуқсондор шудааст, хароҷоти гузаронидани экспертиза ва ҳамчунин хароҷоти ба сабаби гузаронидани он интиқол додани молро ба фурӯшанда (истехсолкунанда) бояд истеъмолкунанда ҷуброн намояд.

Фурӯшанда (истехсолкунанда) ва ё ташкилоте, ки вазифаи фурӯшанда (истехсолкунанда)-ро ба ҷо меоварад, дар асоси шартномаи байни худ барои нуқсони моле, ки барояш мӯҳлати кафолат муқаррар нашудааст, ба шарте, ки истеъмолкунанда исбот намояд, ки мол то замони ба истеъмолкунанда супурда шудани ва ё худ ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шудааст, ҷавобгар мебошад.

Агар фурӯшанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истехсолкунанда)-ро иҷро мекунад, исбот карда натавонад, ки моли дорои мӯҳлати кафолат баъди фурӯхтан ба истеъмолкунанда бо сабаби қоидаҳои истифодабарӣ, нигоҳдорӣ ё интиқоли онро риоя накардани истеъмолкунанда ва

бинобар, амалҳои шахсони сеюм ва ё қувваи рафънопазир нуқсон пайдо кардааст, ҷавобгар мебошад.

Дар ҳолати аз ду сол камтар будани мӯҳлати кафолати дар шартнома пешбинигардида ва нуқсони молро баъди гузаштани мӯҳлати кафолат ошкор кардани истеъмолкунанда, ба шарт, ки нуқсони мол дар давоми ду соли ба истеъмолкунанда супурда шуданаш ошкор шуда бошад ва харидор исбот кунад, ки нуқсони мол пеш аз супурдани он ба истеъмолкунанда ва ё бо сабабҳои то ин лаҳза ошкор гардидааст, фурушанда ҷавобгар мебошад.

Моли калонҳаҷм ва моли вазнаш зиёда аз панҷ килограмм барои таъмир, паст кардани нарх, иваз намудан ва баргардонидан ба истеъмолкунанда бо қувва ва аз ҳисоби фурушанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурушанда (истехсолкунанда) - ро иҷро мекунад, интиқол дода мешавад. Агар ин вазифа иҷро нагардад, инчунин ҳангоми набудани фурушанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурушанда (истехсолкунанда) - ро иҷро мекунад, ҳуди истеҳсолкунанда метавонад молро ба маҳалли истеъмолкунанда расонад ва аз он ҷо баргардонад. Ҳамзамон фурушанда (истехсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурушанда (истехсолкунанда) - ро иҷро мекунад ӯҳдадоранд хароҷоти истеъмолкунандаро, барои интиқол ва баргардонидани моли мазкур ҷуброн намоянд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Моддаи 19. Мӯҳлати пешниҳоди талаботи истеъмолкунандагон нисбати нуқсони мол

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол талаботи пешбиниамудаи моддаи 18 Қонуни мазкурро, ба шарт, ки он дар давоми мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямии мол, ки истеҳсолкунанда муайян кардааст, ошкор гардида бошад, ба фурушанда ё истеҳсолкунанда пешниҳод намояд.

Нисбати моле, ки мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямиаш муқаррар нагардидааст ва агар нуқсони мол дар мӯҳлати мувофиқ, вале дар давоми ду соли фурухта шуданаш ошкор гардида бошад ва агар Қонун ё шартнома мӯҳлати дарозеро пешбинӣ накарда бошанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи мазкурро пешниҳод кунад.

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолати мол аз рӯзи ба истеъмолкунанда фурухта шуданаш ҳисоб карда мешавад. Агар рӯзи фуруختани молро муайян кардан ғайриимкон бошад, он аз рӯзи истеҳсоли мол ҳисоб карда мешавад.

Барои моли мавсимӣ (пойафзол, либос ва ғайра) ин мӯҳлатро аз лаҳзаи фаро расидани мавсими дахлдор, ки мӯҳлати фарорасӣ бо назардошти шароити иқлимии маҳалли будубоши истеъмолкунанда муайян мегардад, ҳисоб мекунамд.

Ҳангоми фуруختани мол аз рӯи намуна, ба воситаи почта, инчунин дар ҳолатҳое, ки рӯзи бастании шартномаи хариду фуруш ва рӯзи ба истеъмолкунанда фуруختани мол мувофиқ наояд, он аз рӯзи ба дасти истеъмолкунанда расидани мол ҳисоб карда мешавад. Агар истеъмолкунанда ҳангоми ҳолати вобаста ба фурушанда аз имконияти истифодаи мол маҳрум бошад, (чунончӣ, агар молро насб, пайваст ё васл кардан лозим бошад), мӯҳлати кафолат аз рӯзи чунин ҳолатҳоро бартараф намудани фурушанда шурӯъ мегардад. Агар рӯзи расонидан, насб, пайваст, васл кардани мол ва бартараф соختани ҳолатҳои ба фурушанда вобастаро, ки дар асари онҳо истеъмолкунанда наметавонад молро тибқи таъинот истифода намояд, муайян кардан ғайриимкон бошад, ин мӯҳлатҳо аз рӯзи бастании шартномаи хариду фуруш ҳисоб карда мешавад.

Ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол низ мӯҳлати кафолат муқаррар карда мешавад. Ба маснуоти иловагӣ ва қисмҳои таркибӣ мӯҳлати кафолат аз рӯи тартиби мӯҳлати кафолати барои моли асосӣ муқарраргардида ҳисоб карда мешавад.

Мӯҳлати кафолат ба маснуоти комплекти ва қисмҳои таркибии мол, агар дар шартнома тартиби дигар муқаррар нагардида бошад, баробари мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ ҳисоб карда мешавад.

Агар дар шартнома барои маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол нисбат ба мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ мӯҳлати кӯтоҳтари кафолат муқаррар шуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҳангоми дар давоми мӯҳлати кафолати маснуоти асосӣ ошкор гардидани нуқсони маснуоти комплекти ё қисми таркибии мол талабот пешниҳод намояд, ба шарт, ки дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Агар барои маснуоти комплекти нисбат ба мӯҳлати кафолати моли асосӣ мӯҳлати дарозтар муқаррар гардида бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад нисбати нуқсони мол, ба шарт, ки нуқсони маснуоти комплекти дар давоми мӯҳлати кафолати ин маҳсулот ошкор шуда бошад, сарфи назар аз гузаштани мӯҳлати кафолати моли асосӣ, талабот пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳое, ки тибқи шартномаи пешбинигардида мӯҳлати кафолат на камтар аз ду солро ташкил диҳад ва нуқсони мол бо гузаштани мӯҳлати кафолат, вале дар давоми ду сол аз ҷониби истеъмолкунанда ошкор гардида бошад, истеъмолкунанда, агар исбот намояд, ки мол пеш аз фурӯхта шуданаш ба истеъмолкунанда ё бо сабабҳои то ин лаҳза фарорасида нуқсондор шудааст, ҳуқуқ дорад ба фурӯшанда (истеҳсолкунанда) талаботи дар моддаи 18 Қонуни мазкур пешбинигардидаро пешниҳод намояд.

Дар сурати ошкор шудани нуқсони ҷиддии мол, аз ҷумла нуқсонҳои истеҳсоли, сохтӣ, дастурӣ ва нуқсонҳои дигаре, ки бо фарсуда, кӯҳна шудани мол ва дигар равандҳои физикии он алоқаманд нестанд, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба истеҳсолкунанда талаботи пешбиниамудайи моддаи 18 ҳамин Қонунро пешниҳод кунад, ба шарт, ки исбот намояд, ки он мол то рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхта шуданаш ва ё ба сабабҳои то ин лаҳза нуқсондор шуда бошад. Агар нуқсони мол баъди ба истеъмолкунанда фурӯхта шудан дар давоми мӯҳлати хизмати дар мол муқарраргардида ва ё дар давоми даҳ соли фурӯхта шуданаш ошкор гардида бошад мӯҳлати хизматаш муқаррар карда нашуда бошад, ин талаботро пешниҳод кардан мумкин аст.

Моддаи 20. Аз ҷониби истеҳсолкунанда (фурӯшанда) бартараф намудани нуқсони мол

Нуқсони ошкоргардидаи молро истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурӯшанда) - ро иҷро мекунад, агар тибқи созишномаи тарафҳо мӯҳлати дигари бартараф сохтани нуқсони мол муайян нашуда бошад, бояд фавран бартараф созад. Мӯҳлати ниҳии бартараф намудани нуқсони мол аз рӯзи бартараф намудани онро талаб кардани истеъмолкунанда аз ҷаҳордаҳ рӯз дарозтар буда наметавонад.

Нисбати моли истифодааш дарозмуддатро истеҳсолкунанда (фурӯшанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи истеҳсолкунанда (фурӯшанда) - ро иҷро мекунад, ӯҳдадор аст ҳангоми аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод гардидани талабот дар давраи таъмир моли ҳаммонандро ба истеъмолкунанда бемузд пешниҳод намуда, дар муддати се рӯз аз ҳисоби худ ба ӯ расонад Номгӯи молҳои истифодаашон дарозмуддатро, ки талаботи мазкур ба онҳо дахл надоранд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Дар ҳолати бартараф намудани нуқсони мол мӯҳлати кафолати он ба андозаи давраи истифода нагардиданаш дароз карда мешавад. Ин давра аз рӯзе, ки истеъмолкунанда

барои бартараф намудани нуқсони мол мурочиат намудааст, то рӯзи додани он пас аз анчоми таъмир ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми бартараф намудани нуқсони мол бо роҳи иваз намудани маснуоти комплекти ё қисми таркибии моли асосие, ки ба он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, барои маснуоти комплекти нав ё қисми таркибии маснуоти асосӣ мӯҳлати кафолат ба ҳадди маснуоти комплекти ивазшуда ё қисми таркибии моли асосӣ муқаррар карда мешавад, агар мутобиқи шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад ва мӯҳлати кафолат аз рӯзи ба истеъмолкунанда баъди таъмир додани ин мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 21. Иваз намудани моли дорои сифати номатлуб

Дар ҳолати нуқсони молро ошкор кардани истеъмолкунанда ва пешниҳод намудани талабот оид ба ивази чунин мол, фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ўҳдадор аст ин молро феврал ва дар сурати зарурати тафтиши иловагии сифати чунин мол аз тарафи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар давоми 14 рӯзи тақвимӣ пешниҳод кардани талаботи зикргардида иваз намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Агар фурӯшанда (истеҳсолкунанда) дар рӯзи пешниҳод намудани талаботи мазкур моли ивазшаванда надошта бошад, чунин молро бояд дар давоми як моҳи пешниҳод намудани талаботи мазкур иваз намояд.

Дар сурати моли чунин намуна (тамға, хел, артикул) - ро надоштани фурӯшанда (истеҳсолкунанда), ки ин ба ў вобаста нест, ў ўҳдадор аст дар давоми як моҳи аз ҷониби истеъмолкунанда пешниҳод шудани талабот ба вай ин гуна моли намунаи (тамғаи, хели, артикули) дигарро бо розигии истеъмолкунанда пешкаш намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № 1193).

Моли дорои сифати номатлуб бояд ба моли нав, яъне ба моли истифоданагардида иваз карда шавад.

Ҳангоми иваз намудани мол мӯҳлати кафолат аз нав, аз рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхтани мол ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 22. Мӯҳлати қонё гардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди моли дорои сифати номатлуб, ҷуброни хароҷот аз тарафи истеъмолкунанда ё шахси сеюм барои рафъи нуқсони мол, инчунин ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи бекор кардани шартномаи хариду фурӯш (ба истеҳсолкунанда баргардонидани моли дорои сифати номатлуб) ба истеъмолкунанда расидааст, аз ҷониби фурӯшанда (истеҳсолкунанда) бояд феврал қонё гардонида шавад. Мӯҳлати ниҳии қонё гардонидани талаботи истеъмолкунанда аз рӯзи пешниҳод намудани талаботи дахлдор аз ҳафт рӯз ва ҳангоми зарурати гузаронидани экспертиза аз ҷаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ зиёд буда наметавонад.

Моддаи 23. Масъулияти фурӯшанда (истеҳсолкунанда) барои таъхири иҷрои талаботи истеъмолкунанда

Фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё ташкилоте, ки дар асоси шартномаи байни худ вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, барои риоя накардани мӯҳлати пешбиниамудай моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур, инчунин барои иҷро накардани (боздоштани иҷрои) талаботи истеъмолкунанда, ки бояд моли ҳаммонандро дар давраи таъмир (иваз) кардан ба ў пешниҳод намоянд, барои ҳар рӯзи таъхир ба андозаи як фоизи нархи мол ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Агар талабот ихтиёран қонё гардонида нашуда бошад, нархи мол бо назардошти нархи дар рӯзи ноустуворонаро пардохтани фурӯшанда (истеҳсолкунанда) ё худ дар рӯзи баровардани қарори суд мавҷудаи моли намуна (тамға, хел, артикул ва ғайра) муайян карда мешавад. Агар дар рӯзи ба истеъмолкунанда фурӯхтани мол нархаш назар ба

чунин моли дар рӯзи пардохти ноустуворонаи он дар рӯзи баровардани қарори суд баландтар бошад, пас андозаи ноустуворона бо назардошти нархи рӯзи ба истеъмолкунанда фурухта шудани мол муайян карда мешавад.

Агар талаботи истеъмолкунанда дар мӯҳлатҳои пешбиниамудаи моддаҳои 20, 21 ва 22 Қонуни мазкур иҷро нагардад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад бо хости худ дигар талаботи муқаррарнамудаи моддаи 18 Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 24. Ҳисоббаробаркунӣ бо истеъмолкунанда ҳангоми харидани моли дорои сифати номатлуб

Ҳангоми ба моли тамғаи ҳаммонанд (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб арзиши он аз нав ҳисоб карда намешавад.

Дар мавриди ба ҳамон хел моли тамғаи дигар (модел, артикул) иваз намудани моли дорои сифати номатлуб, ба шарте, ки нархи моли ивазшаванда аз нархи моли бар ивазаш пешниҳодгардида пасттар бошад, истеъмолкунанда фарқи нархҳоро мепардозад. Агар нархи моли ивазшаванда аз нархи моли бар ивазаш пешниҳодшаванда баландтар бошад, фарқи нархҳо ба истеъмолкунанда пардохта мешавад.

Ҳангоми аз чониби истеъмолкунанда пешниҳод намудани талабот оид ба мутаносибан кам кардани нархи хариди мол он дар лаҳзаи пешниҳод намудани чунин талабот оид ба паст кардани нарх ба ҳисоб гирифта мешавад ё ин ки агар он ба таври ихтиёрӣ қонё нагардида бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд оид ба мутаносибан паст намудани нархи харид ба ҳисоб гирифта мешавад.

Дар сурати бекор намудани шартномаи хариду фуруш истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад баргардонидани пули барои мол додааш ва ҳамчунин ҷуброни фарқи байни нархи моли тибқи шартнома муқарраргардида ва нархи моли дахлдорро дар лаҳзаи ба таври ихтиёрӣ қонё гардонидани чунин талабот, ё ки агар талабот ба таври ихтиёрӣ қонё гардонида нашуда бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд талаб намояд.

Ба истеъмолкунандагоне, ки мол ба қарз фурухта шудааст, дар ҳолати бекор намудани шартномаи хариду фуруш маблағ ба андозаи қарзи дар рӯзи баргардонидани мол пардохташуда баргардонида мешавад, инчунин маблағи пешниҳоднамудаи қарз ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 25. Ҳуқуқи истеъмолкунанда барои иваз намудани моли дорои сифати матлуб

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвими ба ӯ супурдани моли ғайриозуқавӣ, ба шарте, ки фурушанда мӯҳлати аз ин дарозтарро таъкид накарда бошад, моли харидаашро дар ҷои харидааш ё худ дар ҷойҳои дигари таъкиднамудаи фурушанда ба чунин моли андоза, сохт, хурд ё калон, дӯхту шакл, ранг ва ё комплекти дигар иваз намуда, дар сурати фарқ кардани нархаш онро бо фурушанда аз нав ҳисобу китоб кунад.

Талаби харидор дар бобати иваз кардан ё баргардонидани мол бояд қонё гардонида шавад, ба шарте, ки мол мавриди истифода қарор нагирифта, хосиятҳои истеъмолиаш осеб надида, далеле дар даст бошад, ки он маҳз аз ҳамин фурушанда харидорӣ шудааст. Номгӯи молҳоро, ки тибқи асосҳои зикргардидаи моддаи мазкур иваз карда намешаванд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Агар моли ҳаммонанд дар рӯзи ба фурушанда мурочиат намудани истеъмолкунанда дар фуруш набошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад моли харидаашро ба фурушанда баргардонда, маблағи барои моли мазкур пардохташударо талаб кунад.

БОБИ 3. ҶИФЗИ ҲУҚУҚИ ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН ҲАНГОМИ ИҶРОИ КОР (ХИЗМАТРАСОНӢ)

Моддаи 26. Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Ичрокунанда ўхдадор аст кор (хизматрасонӣ) - ро дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартномаи иҷрои намуди кор (хизматрасонӣ) ба ҷо оварад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 № [1193](#)).

Мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) мумкин аст бо санае (даврасе), ки бояд иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба анҷом расанд (ва) ё санае (даврасе), ки ичрокунанда бояд ба иҷрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ намояд, муайян карда мешавад.

Агар кор (хизматрасонӣ) қисм ба қисм (расонидани нашрияҳои матбуоти даврӣ, хизматрасонии техникӣ) дар давоми амали шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба иҷро расад, бояд мӯҳлати (давраи) дахлдори иҷрои ҷунин кор (хизматрасонӣ) пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 27. Оқибати аз ҷониби ичрокунанда риоя нашудани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Агар ичрокунанда мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) - мӯҳлати оғоз ва анҷоми кор (хизматрасонӣ) ва мӯҳлати мобайнии иҷрои кор (хизматрасонӣ) , ро вайрон карда бошад ё ҳангоми иҷрои кор (хизматрасонӣ) маълум гардад, ки он дар мӯҳлати муайян иҷро намешавад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад:

- барои ичрокунанда мӯҳлати нав таъин кунад, ки дар давоми он ичрокунанда бояд ба иҷрои кор (хизматрасонӣ) шурӯъ кунад ва ё иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро анҷом диҳад ва пасттар кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро талаб намояд;
- иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро ба шахсони сеюм супориш диҳад ё бо қувваи худ анҷом диҳад ва аз ичрокунанда ҷуброни зарари расидаро талаб намояд;
- пасттар кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро талаб намояд;
- шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ)-ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ҷуброни пурраи зарари дар натиҷаи риоя накардани мӯҳлати иҷрои кор (хизматрасонӣ) ба вай расидаро талаб намояд.

Мӯҳлати нави иҷрои кори (хизматрасонии) таъинкардаи истеъмолкунанда дар шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) зикр карда мешавад.

Ҳангоми гузафтани мӯҳлати нав истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба ичрокунанда дигар талаботи муқарраргардидаи қисми якуми моддаи мазкурро пешниҳод намояд.

Ҳангоми бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ), инчунин дар сурати паст кардани нархи иҷрои кори (хизматрасонии) ба инобат гирифташаванда, музди ба истеъмолкунанда баргардонидашаванда кори (хизматрасонии) иҷрогардида мутобиқи қисми сеюми моддаи 24 Қонуни мазкур муайян карда мешавад.

Дар мавриди бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ичрокунанда ҳуқуқ надорад ҷуброни хароҷоти ҳудро, ки дар ҷараёни иҷрои кор (хизматрасонӣ) анҷом дода шудаанд, инчунин пардохти иҷрои кор (хизматрасонӣ) - ро ба истиснои ҳолате, ки истеъмолкунанда кори (хизматрасонии) иҷрогардидаро қабул карда бошад, талаб намояд.

Дар сурати риоя нашудани мӯҳлати муқарраргардидаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ё мӯҳлати нави дар асоси қисми якуми моддаи мазкур таъиннамудаи истеъмолкунанда ичрокунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи (соати, агар мӯҳлат бо соат муайян гардида бошад) гузафтани мӯҳлати ноустуворона (пушаймона) месупорад, ба андозаи як фоизи кор (хизматрасонӣ) ва агар нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) дар шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) муайян карда нашуда бошад, нархи умумии супоришро пардохт мекунад. Бо шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) дар байни истеъмолкунанда ва ичрокунанда метавонад андозаи хеле баландтари ноустуворона (пушаймона) муқаррар карда шавад.

Агар ичрокунанда исбот намояд, ки кор (хизматрасонӣ) дар натиҷаи қувваи рафънопазир ё бо гуноҳи истеъмолкунанда ба иҷро нарасидааст, талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишудаи истеъмолкунанда қонё гардонидани намешавад.

Моддаи 28. Ҳуқуқи истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ)

Истеъмолкунанда ҳангоми ошкор гардидани камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ҳуқуқ дорад бо хости худ талаб намояд, ки:

- камбудии кори иҷрошуда (хизмати расонида) бе музд бартараф карда шавад;
- нархи иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;
- моли дигар бемузд тайёр намуда ё кор (хизматрасонӣ) такроран бемузд иҷро карда шавад;
- хароҷоти бартараф намудани камбудии кори иҷрогардида (хизмати расонида) бо қувваи худ ё шахси сеюм ҷуброн карда шавад.

Қонё гардонидани талаботи истеъмолкунанда оид ба бемузд бартараф намудани камбудӣ, оид ба тайёр намудани моли дигар ё оид ба иҷроӣ такрорӣ кор (хизматрасонӣ) иҷрокунандаро барои риоя накардани мӯҳлати иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) аз пардохти ноустуворона озод намекунад.

Агар камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) дар мӯҳлати муқарраркардаи шартномаи мазкур аз ҷониби иҷрокунанда бартараф нашуда бошад, истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад шартномаи иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад ва ҷуброни пурраи зарарро талаб намояд. Агар истеъмолкунанда камбудии ҷиддии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ё худ риоя нашудани шартҳои дигари шартномаро ошкор намояд, ҳамчунин ҳуқуқ дорад шартномаи иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) - ро бекор кунад.

Истеъмолкунанда низ ҳуқуқ дорад пурра ҷуброн намудани зарари аз камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ба ӯ расидаро талаб намояд. Зарар дар мӯҳлати муқарраргардидаи қонё гардонидани талаботи дахлдори истеъмолкунанда ҷуброн мешавад.

Талабхое, ки бо камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) вобаста мебошанд, метавонанд ҳангоми қабули иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ё дар ҷараёни иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ва ё агар ҳангоми қабул намудани иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) камбудиро ошкор намудан имконнопазир бошад, дар давоми мӯҳлати муқаррарнамудаи қисми шашуми моддаи мазкур пешниҳод карда шаванд.

Истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи ба камбудии иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) вобастаро, ки дар муддати мӯҳлати қафолат ошкор шудааст ва агар он ошкор нашуда бошад, дар давоми ду соли қабул намудани иҷроӣ кор (хизматрасонӣ) ё панҷ сол дар нисбати камбудии биноҳе ё дигар молу мулки ғайриманқул пешниҳод намояд.

Агар истеъмолкунанда исбот намояд, ки ин камбудӣ пеш аз корро қабул кардани ӯ ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст, иҷрокунанда барои камбудии кор (хизматрасонӣ), ки барои он мӯҳлати қафолат муқаррар нагардидааст, ҷавобгар мебошад.

Агар иҷрокунанда исбот карда натавонад, ки камбудии кори (хизматрасонии) дорои мӯҳлати қафолат баъди кор (хизматрасонӣ)-ро қабул намудани истеъмолкунанда, бинобар риоя накардани қоидаҳои истифодаи натиҷаи кор (хизматрасонӣ), амали шахси сеюм ё қувваи рафънопазир рух додааст, ҷавобгар мешавад.

Дар ҳолатҳое, ки мӯҳлати қафолати тибқи шартнома пешбинигардида камтар аз ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) бошад ва истеъмолкунанда камбудии кор (хизматрасонӣ) - ро бо гузаштани мӯҳлати қафолат, вале дар давраи ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) ошкор намояд ва агар исбот намояд, ки чунин камбудӣ то қабул намудани кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза рух додааст,

истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад талаботи дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинишударо пешниҳод намояд.

Дар мавриди ошкор шудани камбудии ҷиддии кор (хизматрасонӣ), агар истеъмолкунанда исбот карда тавонад, ки ин камбудӣ то қабул намудани натиҷаи кор (хизматрасонӣ) ё бо сабабҳои то ин лаҳза руҳ додааст, ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда талаботи бемузд бартараф намудани камбудиро пешниҳод намояд. Агар бо гузаштани ду сол (панҷ сол барои амволи ғайриманқул) аз рӯи қабули натиҷаи кор (хизматрасонӣ), вале дар доираи барои натиҷаи кор (хизматрасонӣ) муқаррар намудани мӯҳлати кафолат ё дар давоми даҳ соли аз ҷониби истеъмолкунанда қабул гардидани натиҷаи кор (хизматрасонӣ), агар мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад, чунин камбудӣ ошкор гардида бошад, ин талабот метавонад пешниҳод карда шавад. Агар талаботи мазкур дар мӯҳлати бо Қонуни мазкур муқарраргардида қонё гардонидани нашавад ё камбудӣ бартарафшаванда бошад, истеъмолкунанда бо хости худ ҳуқуқ дорад талаб намояд, ки:

- нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ) мутаносибан паст карда шавад;
- хароҷоти бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахси сеюм ҷуброн карда шавад;
- шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ва ҷуброни зарар бекор карда шавад.

Моддаи 29. Мӯҳлати бартараф намудани камбудии кор (хизматрасонӣ)

Камбудии кор (хизматрасонӣ) бояд аз тарафи иҷроқунанда дар давоми чаҳордаҳ рӯзи тақвимӣ бартараф карда шавад, ба шарт, ки дар созишномаи тарафайн мӯҳлати дарозтар муқаррар карда нашуда бошад.

Барои риоя накардани мӯҳлати пешбинишудаи моддаи мазкур ҷиҳати рафъи камбудии иҷрои кор (хизматрасонӣ) иҷроқунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мӯҳлат ба андозаи як фоизи арзиши иҷрои кор ноустуворона (пушаймона) мепардозад.

Дар ҳолати риоя накардани ин мӯҳлат истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷроқунанда дигар талаботи пешбинишудаи Қонуни мазкурро пешниҳод намояд.

Моддаи 30. Мӯҳлати қонё гардонидани талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда

Талаботи истеъмолкунанда ҷиҳати паст кардани нархи иҷрои кор (хизматрасонӣ), ҷуброни хароҷоти рафъи камбудии кор (хизматрасонӣ) бо қувваи худ ё шахси сеюм, инчунин ҷуброни зарари дар натиҷаи бекор кардани шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) расида, ки дар қисми якуми моддаи 27 ва қисми якум ва чоруми моддаи 28 Қонуни мазкур пешбинӣ гардидаанд, бояд аз рӯзи пешниҳоди талаботи дахлдор дар мӯҳлати даҳ рӯз қонё гардонидани нашавад.

Талаботи истеъмолкунанда ҷиҳати бемузд тайёр намудани ашёи дигар аз маводи ҳаммонанди сифаташ якхела ё иҷрои такрории кор (хизматрасонӣ) бояд дар мӯҳлати барои иҷрои ғаврии кор (хизматрасонӣ) муқарраргардида ва агар ин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар мӯҳлати пешбинишудаи шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ), ки ба таври матлуб иҷро нагардида буд, қонё гардонидани нашавад.

Барои риоя накардани мӯҳлати қонёгардонии талаботи алоҳидаи истеъмолкунанда, ки дар моддаи мазкур пешбинӣ гардидааст, иҷроқунанда ба истеъмолкунанда барои ҳар рӯзи гузаштани мӯҳлат ба андозаи як фоизи иҷрои кор (хизматрасонӣ) ноустуворона (пушаймона) мепардозад. Ба шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) байни истеъмолкунанда ва иҷроқунанда фоизи зиёдтари ноустуворона муқаррар шуда метавонад.

Дар ҳолати риоя накардани мӯҳлати мазкур истеъмолкунанда ҳуқуқ дорад ба иҷрокунанда дигар талаботи дар Қонуни мазкур пешбинигардидаро пешниҳод намояд.

Моддаи 31. Сметаи иҷрои кор (хизматрасонӣ)

Барои иҷрои кори (хизматрасонии) пешбининамудаи шартномаи иҷрои кор (хизматрасонӣ) метавонад арзиши сметаи ӯ калкулятсия тартиб дода шавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Бо талаби истеъмолкунанда ё иҷрокунанда тартиб додани арзиши сметаи ӯ калкулятсия ҳатмӣ мебошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Иҷрокунанда ҳуқуқ дорад дар мавриди баланд шудани арзиши мавод ва таҷҳизоти аз ҷониби иҷрокунанда пешниҳодшаванда, ҳамчунин арзиши хизмати аз ҷониби шахсони сеюм дар рафти иҷрои шартнома расонидашаванда, ки дар мавриди бастании шартнома пешбинӣ карданашон ғайриимкон буд, зиёд кардани арзиши сметаи ӯ калкулятсияро талаб намояд. Дар мавриди даст кашидани истеъмолкунанда аз иҷрои ин талабот иҷрокунанда ҳуқуқ дорад шартномаро бо тартиби судӣ бекор кунад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар зарурати иҷрои кори (хизматрасонии) иловагӣ пеш ояд ва ба ин сабаб арзиши сметаи ӯ калкулятсияро хеле зиёд кардан зарур шавад, иҷрокунанда ӯҳдадор аст истеъмолкунандаро дар ин хусус сари вақт огоҳ намояд. Агар истеъмолкунанда барои баланд шудани арзиши сметаи ӯ калкулятсия розӣ набошад, вай ҳуқуқ дорад аз иҷрои шартнома даст кашад. Дар ин ҳолат иҷрокунанда метавонад аз истеъмолкунанда пардохти музди кори иҷрогардида (хизмати расонида) - ро талаб намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Иҷрокунандае, ки истеъмолкунандаро аз зарурати баланд шудани арзиши сметаи ӯ калкулятсия сари вақт огоҳ накардааст, ӯҳдадор аст шартномаро иҷро кунад, ки дар ин ҳолат ҳуқуқи дар доираи арзиши сметаи ӯ калкулятсия пардохтани музди кор (хизматрасонӣ) барояш боқӣ мемонад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Дар сурати сарф нашудани воситаҳои пулии пардохташуда, ки бо арзиши сметаи пешбинӣ шудаанд ё калкулятсияи беасоси иқтисодӣ тартибдодашуда барои кори иҷрошуда (хизмати расонидашуда), фарқияти ошкоршудаи нарх бояд ба истеъмолкунанда баргардонида шавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Моддаи 32. Иҷрои кор аз масолеҳи иҷрокунанда

Агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, иҷрокунанда ӯҳдадор аст кори тибқи шартномаи иҷрои кор муайянгардидаро аз масолех ва маблағи худ иҷро намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Иҷрокунандае, ки барои иҷрои кор масолех пешниҳод намудааст, барои сифати номатлуби он аз рӯи қоидаҳои масъулияти фурушанда барои моли дорои сифати номатлуб ҷавобгар мебошад.

Пули масолеҳи иҷрокунанда ҳангоми бастании шартномаи мазкур аз ҷониби истеъмолкунанда пурра ё дар ҳаҷме пардохта мешавад, ки дар шартномаи иҷрои кор бо шартҳои ҳисоби ниҳой кардан ҳангоми кори бачоовардаи иҷрокунандаро қабул карда гирифтани истеъмолкунанда зикр гардидааст, ба шарт, ки бо мувофиқаи тарафҳо тартиби дигари ҳисоби маводи иҷрокунанда пешбинӣ нагардида бошад.

Дар ҳолатҳои пешбининамудаи шартномаи иҷрои кор иҷрокунанда метавонад ба истеъмолкунанда масолехро ба тариқи кредит пешниҳод кунад. Тағйирёбии минбаъдаи нархи масолеҳи қарздодаи иҷрокунанда боиси ҳисобу китоби нав шуда наметавонад.

Масолеҳи иҷрокунанда, воситаҳои техникӣ, асбобҳо ва маводи дигари барои иҷрои кор зарурро ба маҳалли иҷрои кор иҷрокунанда мерасонад.

Моддаи 33. Иҷрои кор аз масолеҳи (ашёи) истеъмолкунанда

Агар кор пурра ё қисман аз масолеҳи (ашёи) истеъмолкунанда ба чо оварда шавад, ичрокунанда барои эҳтиёт кардани ин масолех (ашё) ва истифодаи сарфакоронаи он ҷавобгар аст.

Ичрокунанда ўҳдадор аст, ки (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)):

- истеъмолкунандаро аз корношоямӣ ё бадсифатии масолеҳи (ашёи) супурдаи ў огоҳ намояд;

- дар бораи сарфи масолех ҳисобот диҳад ва боқимондаи онро баргардонад ё бо розигии истеъмолкунанда музди (сметаи) корро бо назардошти арзиши масолеҳи истифоданашудае, ки дар дасти ичрокунанда мондааст, камтар кунад.

Ичрокунанда ўҳдадор аст, ки дар сурати пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолеҳи (ашёи) аз истеъмолкунанда гирифтааш дар давоми се рӯз бо ҳамин гуна масолеҳи (ашёи) сифаташ якхела иваз намояд ва бо майлу хоҳиши истеъмолкунанда дар мӯҳлати мувофиқагардида аз масолеҳи (ашёи) шабеҳи он маснуот созад ва дар мавриди ноилочӣ ба истеъмолкунанда арзиши дукаратаи масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) ва ҳамчунин хароҷоти истеъмолкунандаро ҷуброн намояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Арзиши масолеҳи (ашёи) гумшуда (осебдида) дар асоси нархи мавҷудаи масолех (ашё) дар чое, ки талаби истеъмолкунанда бояд аз тарафи ичрокунанда дар рӯзи ихтиёрӣ қонёгардонӣ ё худ дар рӯзи баровардани қарори суд қонё гардонида шавад, муайян карда мешавад, агар талаби истеъмолкунанда ихтиёрӣ қонё гардонида нашуда бошад.

Дар шартномаи ичрои кор ва ё дигар ҳуҷҷате (расидае супорише), ки далели баста шудани шартнома аст, бояд ному тавсиф ва нархи аниқи масолех (ашё), ки бо созишномаи тарафайн муайян карда мешавад, зикр шуда бошад.

Агар ичрокунанда исбот намояд, ки истеъмолкунандаро аз хосиятҳои махсуси масолехе (ашёе) огоҳонидааст, ки боиси пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) он мегардад, аз масъулияти пурра ё қисман гум шудани (осеб дидани) масолех (ашё) озод мегардад. Агар савияи дониши илмӣ ва техникаи ичрокунанда барои ошкор кардани хосиятҳои махсуси масолех (ашё) имконият надода бошад, ў аз ҷавобгарӣ озод намешавад.

Моддаи 34. Ўҳдадории ичрокунандагон дар бобати огоҳонидани истеъмолкунанда аз ҳолатҳои, ки метавонанд ба сифати ичрои кор (хизматрасонӣ) таъсир расонанд ё худ боиси сари вақт ичро нашудани он гарданд

Ичрокунанда ўҳдадор аст истеъмолкунандаро сари вақт хатгӣ аз он огоҳонад, ки риоя кардани дастурҳои истеъмолкунанда ва ҳолатҳои дигари вобаста ба истеъмолкунанда метавонад сифати ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро паст кунад ё худ боиси сари вақт ичро нашудани он гарданд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Агар истеъмолкунанда, қатъи назар аз сари вақт ва аз ҷониби ичрокунанда асоснок огоҳонида шуданаш масолеҳи корношоям ё бадсифатро дар мӯҳлати мувофиқашуда иваз накунад, дастурҳоро доир ба тарзу усули ичрои кор (хизматрасонӣ) тағйир надихад ё дигар ҳолатҳоеро баргараф наамояд, ки сифати ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро паст карда метавонанд, ичрокунанда ҳуқуқ дорад шартномаи ичрои кор (хизматрасонӣ)-ро бекор кунад ва ҷуброни зарари ба ў расидаро талаб намояд.

Моддаи 35. Тартиби пардохти музди кори ичрогардида (хизмати расонида)

Тартиби пардохти музди кори ичрогардида (хизмати расонида) бо шартномаи байни истеъмолкунанда ва ичрокунанда муайян карда мешавад.

Истеъмолкунанда ўҳдадор аст, ки музди кори (хизмати) дар ҳаҷми пурра баҷоовардаи ичрокунандаро баъди қабул карда гирифтани он пардозад. Бо розигии истеъмолкунанда музди кор (хизмат) ҳангоми бастании шартнома дар ҳаҷми пурра ё ба тариқи пешакӣ метавонад пардохта шавад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Моддаи 36. Қоидаҳои савдо, хӯроки умумӣ хизматрасонии маишӣ ва дигар намунаҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон

(Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#))

Қоидаҳои савдо, хӯроки умумӣ хизматрасонии маишӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии истеъмолкунандагон (қоидаҳои иҷроӣ намудҳои алоҳидаи қор ва қоидаҳои хизматрасонии намудаҳои алоҳида) -ро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#)).

Моддаи 37. Танзими намудҳои алоҳидаи хизмат

Оқибати вайрон кардани талабҳои шартнома дар бораи намудҳои алоҳидаи хизматрасонӣ, агар чунин шартнома бо хусусияти худ ба доираи амали Қонуни мазкур дохил нагардад, бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

**БОБИ 4. ҲИФЗИ ДАВЛАТӢ ВА ҶАМЪИЯТИИ ҲУҚУҚИ
ИСТЕЪМОЛКУНАНДАГОН**

Моддаи 38. Ваколатҳои мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ

Назорати давлатӣ оид ба риоя ва иҷроӣ талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон аз ҷониби мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (сохторҳои минтақавии он) амалӣ мегардад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Мақоми давлатии зиддиинҳисорӣ (минбаъд - мақоми зиддиинҳисорӣ) дорои ваколатҳои зерин мебошад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)):

- ба истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) чихати хотима додани ҳуқуқвайронкуноҳои истеъмолкунандагон, аз ҷумла оид ба нафурӯхтани моли мӯҳлати коршоямиаш гузашта, инчунин оид ба нафурӯхтани моле (иҷроӣ қоре), ки бояд мӯҳлати коршоямиаш муқаррар карда мешуд, вале он муқаррар нашудааст ва оид ба боздоштани фурӯши мол (иҷроӣ қор, хизматрасонӣ) ҳангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ дар бораи мол (қор, хизматрасонӣ), амрномаҳоро ирсол менамояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#));

- ба мақомоти дахлдор оид ба вайрон шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои пеш аз мӯҳлат бекор кардан ва ё боздоштани амали иҷозатнома оид ба фаъолияти муайян мавод ирсол менамояд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#));

- маводро ба мақомоти прокуратура, дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ аз рӯи тобеият барои ҳалли масъалаҳои оғоз намудани парвандаҳои ҷиноятӣ аз рӯи аломатҳои ҷиноят, ки бо вайрон намудани ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон алоқаманданд, пешниҳод мекунад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Мақоми зиддиинҳисорӣ ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои ошкор гардидани вайронкуноҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои ҳифзи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ба суд муроҷиат намояд, ба манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон, аз ҷумла оид ба қатъи фаъолияти истехсолкунанда (ичрокунанда, фурӯшанда) ё фаъолияти соҳибқори инфиродӣ барои вайронкунии бисёрқарата ва дағалонаи ҳуқуқҳои бо қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муқарраршудаи истеъмолкунандагон, инчунин ба соҳибқорони инфиродӣ оид ба маҷбури ситонидани ҷарима барои саркашӣ аз иҷроӣ амрияхо ё барои сари вақт иҷро накардани онҳо ба суд даъво пешниҳод кунад.

Мақоми зиддиинҳисорӣ метавонад аз ҷониби суд барои иштирок дар муроғиҳои судӣ ҷалб карда шавад ё бо ташаббуси худ бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон барои додани хулосаҳо аз рӯи парванда дар муроғиҳои судӣ иштирок намояд.

Моддаи 39. Ваколатҳои мақомоти давлатие, ки назорати сифат ва бехатарии мол (қор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд

(Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#))

Бо мақсади таъмини бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти назорати санитарияю эпидемиологӣ, мақомоти экспертиза ва сертификатсияи маҳсулоти фармасевтӣ ва молҳои табиноти тиббӣ, мақомоти ҳифзи муҳити зист ва захираҳои табиӣ ва дигар мақомоти идоракунии давлатӣ, дар доираи салоҳияти худ назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#)):

- назорати риояи талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд;
- барои бартараф намудани талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ), талаботи аз истеҳсолот гирифтани чунин мол (кор, хизматрасонӣ), истеҳсол накардан ва нафурӯхтани чунин мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), нафурӯхтани моли мӯҳлати коршоямиаш гузашта ва моле (коре), ки бояд ба он мӯҳлати коршоямӣ муқаррар мешуду вале муқаррар карда нашудааст, инчунин талаботи боздоштани ғуруши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ) хангоми мавҷуд набудани маълумоти дурусту кофӣ оид ба мол (кор, хизматрасонӣ), оид ба гирифтани онҳо аз истеъмолкунандагон ва дар ин хусус хабардор намудани истеъмолкунандагон амрият ирсол мекунад;
- хангоми аз ҷониби истеҳсолкунанда (ичрокунанда, ғурушанда) риоя нагардидани талаботи бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) нисбати онҳо ба суд даъво пешниҳод мекунад.

Ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, инчунин ташкил ва иҷрои корҳои тасдиқи ҳатмии мувофиқати мол (кор, хизматрасонӣ) ба талаботи муқарраршуда ба зиммаи мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузошта мешавад (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#)).

Мақоми давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи салоҳияташ чунин вазифаҳоро бачо меоварад (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#)):

- тартиби сертификатсия кардани мол (кор, хизматрасонӣ) - ро муайян менамояд;
- мақомоти сертификатсияи намудҳои мушаххаси мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо барои санҷишҳои дахлдор ваколатдор месозад;
- ба дуруст сертификатсия шудани мол (кор, хизматрасонӣ) назорат мекунад;
- феҳристони давлатии моли (кори, хизматрасонии) сертификатсияшуда, мақомоти ваколатдорро доир ба сертификатсия, лабораторияҳои (марказҳои) озмоиширо ба роҳ меонад;
- дар бораи эътирофи сертификатсияҳое, ки ба мақомоти хориҷӣ ва байналмилалӣ додааст, қарор қабул менамояд, дар муносибатҳои мутақобила бо ташкилотҳои хориҷӣ ва байналмилалӣ аз рӯи масъалаҳои сертификатсияи мол (кор, хизматрасонӣ) аз номи Ҷумҳурии Тоҷикистон намояндагӣ мекунад.
- риояи қоидаҳои савдо, ҳуроки умумӣ, сифат ва бехатарии молҳои ниёзи мардумро назорат мекунад (Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 [№ 424](#)).

Моддаи 40. Хориҷ карда шуд

(Қонуни ҚТ аз 28.12.2013 [№ 1052](#))

Моддаи 41. Аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҳимоя карда шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон

Бо мақсади ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ сохторҳои дахлдор ташкил карда мешаванд, ки онҳо:

- шикоятҳои истеъмолкунандагонро баррасӣ мекунад ва ба онҳо оид ба масъалаҳои ҳуқуқи истеъмолкунандагон маслиҳат медиҳанд;

- шартномаҳои бо фурӯшандагон (ичрокунандагон, истехсолкунандагон) бастаи истеъмолкунандагонро бо мақсади ошкор намудани шартҳои, ки ҳуқуқи истеъмолкунандагонро маҳдуд месозанд, таҳлил мекунанд;
- ҳангоми ошкор намудани моли (кори, хизматрасонии) дорои сифати номатлуб, инчунин барои ҳаёт, саломатӣ ва амволи истеъмолкунандагон ва барои муҳити зист хатарнок мақомоти ҳокимияти иҷроияро, ки назорати сифат ва беҳатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро амалӣ мекунанд, ҷавран огоҳ месозанд;
- дар ҳолати ошкор намудани фурӯши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ), ки маълумоти дуруст ва кофӣ надорад ё мӯҳлати коршоямиаш гузаштааст ё худ мӯҳлати коршоямиаш зикр нашудааст, агар муқаррар намудани ин мӯҳлатҳо ҳатмӣ бошад, фурӯши мол (ичрои кор, хизматрасонӣ) - ро то пешниҳод намудани маълумот боз мебаранд ё қатъ мекунанд;
- ба суд ҷиҳати ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) муроҷиат мекунанд.

Моддаи 42. Ҳуқуқи иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо)

Шаҳрвандон ҳуқуқи ихтиёран дар иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) муттаҳид шуданро доранд.

Иттиҳодияҳои ҷамъиятии истеъмолкунандагон (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) дар мавридҳои пешбининамудаи оинномаи иттиҳодияҳои мазкур (ассотсиатсия, иттифоқҳои онҳо) ҳуқуқ доранд, ки:

- дар таҳияи талабот ба беҳатарии мол (кор, хизматрасонӣ) ва ҳамчунин ба стандартҳои, ки талаботи ҳатмиро дар ин соҳа муқаррар менамоянд, ба лоиҳаи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои дар соҳаи ҷимояи ҳуқуқи истеъмолкунанда танзим менамоянд, иштирок кунанд;
- экспертизаи мустақилонаи сифат ва беҳатарии мол (кор, хизматрасонӣ)-ро аз рӯи супориш дар ташкилотҳои дахлдор ё дар мавриди доштани лабораторияҳои худӣ гузаронанд, ба шарт, ки мақомоти дахлдор барои салоҳияти техникӣ доштани онҳо иҷозат дода бошанд;
- риоя шудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва қоидаҳои хизматрасонии тижоратӣ, маишӣ ва дигар намудҳои ба истеъмолкунандагон хизматрасониро тафтиш намоянд, бо супориши истеъмолкунандагон дар гузаронидани экспертиза доир ба риоя нашудани ҳуқуқи истеъмолкунандагон иштирок кунанд;
- ба мақомоти идоракунии давлатӣ ва ташкилотҳо доир ба беҳтар кардани сифати мол (кор, хизматрасонӣ), истехсол накардан, аз муомилот гирифтани моле (коре, хизматрасоние), ки барои ҳаёт, саломатӣ, амволи истеъмолкунанда ва муҳити зист хавфу хатар доранд, тақлифҳо пешниҳод намоянд;
- ҳамроҳи мақомоти идоракунии давлатӣ дар назорати татбиқи нархҳои идорашаванда ширкат варзад, тарифҳои, ки мақомоти давлатӣ барои ба ҷо овардани хизмати аҳоли (истеъмолкунандагон) муқаррар менамояд, мустақиман экспертиза кунанд;
- ба мақомоти прокуратура ва мақомоти идоракунии давлатӣ дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсон барои истехсолу фурӯши моли (ичрои кори, хизматрасонии) ба талаботи муқарраргардида нисбати беҳатарӣ ва сифати мол (кор, хизматрасонӣ) номувофиқ ва ҳамчунин барои риоя накардани ҳуқуқи истеъмолкунандагон айбдоранд, мавод пешниҳод намоянд;
- аз мақомоти прокуратура хоҳиш намоянд, ки дар бораи безътибордонистани санадҳои мақомоти идоракунии давлатӣ ва санадҳои мақомоти худидораи маҳаллӣ, ки ҳилофи

қонунҳои танзимкунандаи муносибатҳои соҳаи Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагонанд, эътироз баён кунанд;

- барои Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон (доираи номуайяни истеъмолкунандагон) ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 43. Ҳифзи манфиати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон

Мақоми зиддинҳисорӣ, мақомоти идоракунии давлатӣ, ки назорати сифат ва бехатарии мол (кор, хизматрасонӣ) - ро анҷом медиҳанд, ҳуқуқ доранд дар бораи эътирофи амали фурӯшандаҳо (истеҳсолкунандагон, иҷрокунандагон) ё ташкилоте, ки дар асоси шартнома бо онҳо вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷро мекунад, нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон ва қатъи ин амалҳо ба суд даъво пешниҳод намоянд.

Ҳангоми қонун гардонидани чунин даъво суд қонуншиканро ӯҳдадор месозад, ки дар мӯҳлати муқаррарнамудаи суд аз тариқи воситаҳои ахбори умум ё бо тарзи дигар қарори судро ба маълумоти истеъмолкунанда расонад (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд нисбати гурӯҳи номуайяни истеъмолкунандагон оид ба зиддиҳуқуқӣ эътироф намудани амалҳои фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ё ташкилоти тибқи шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷрокунанда, барои суде, ки даъвои истеъмолкунандаро дар хусуси оқибатҳои ҳуқуқии граждании амали фурӯшанда (истеҳсолкунанда, иҷрокунанда) ё ташкилоти дар асоси шартномаи бо ӯ басташуда вазифаи фурӯшанда (истеҳсолкунанда) - ро иҷрокунанда баррасӣ менамояд, оид ба масъалаҳои ҷой доштан ё надоштани ин амалҳо ва аз ҷониби шахсони мазкур содир гардидан ё нагардидани ин амалҳо ҳатмӣ мебошад.

БОБИ 5. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

(Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#))

Моддаи 44. Дар бораи безътибор дониستاني Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон"

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон [аз 15 майи соли 1997](#) "Дар бораи Ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон" (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1997, № 10, моддаи 135) безътибор дониста шавад.

Моддаи 44(1). Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#))

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд (Қонуни ҚТ аз 18.03.2015 [№ 1193](#)).

Моддаи 45. Мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов

ш. Душанбе

9 декабри соли 2004 № 72